

נדריס סה

עניין: שבועת צדקיהו

איכה רבה פ"ב

של"ה מסכת תענית דרוש לפרשת מטות

סד. הקושיא מפורסמת, מה עלה על דעת בני עליה כאלה להתיר נגד הדין, שאם נדר על דעת חבירו אין לו התרה אלא בפניו (נדריס סה א), וילפינן מ'וישב (משה) אל יתר חתנו' ג' (שמות ד, יח). והרא"ש (נדריס פ"ט ס"ב) כתב, הסנהדרין הוצרכו לעשות מפני אימת המלך, [והובא] בבית יוסף טור יורה דעה סימן רכ"ח. וקשה, הלא הם והמלך חייבים בכבוד מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. ואפשר, דבאמת חטאו הסנהדרין, דחזי מה עלתה להם. וכן מוכח התחלת המאמר: 'אל תהי פרשת נדריס קלה בעיניך'. וקשה, מהיכי תיתי להיות קלה. אלא הכי פירושו, דאמרו רבותינו ז"ל (נדריס כב א), הנודר כאילו בנה במה, והמקיימו כו', מאי תקנתיה, ילך אצל חכם ויתיר לו. על זה אמר, מכל מקום אל יהי ההיתר קל בעיניך, דחזי מה עלתה לסנהדרין. גם צדקיהו היה צדיק גמור, אך עלה על לבו אשר בזה אלה. והתוספות (נדריס סה א, ר"ה אמרו לו), והר"ן (שם) כתבו, והביאם בית יוסף (טור יורה דעה סי' רכ"ח), שהיה דבר מצוה, לפי שצדקיהו היה מצטער ביותר על שלא היה מגלה הדבר, והיה מתבטל ממלכות שמים. גם יש להתבונן, מה ענין הארנבת, ומלך כמוהו יחשוק לזה. עוד קשה, הזכרת זכות אברהם וזכות יעקב, וזכות

צא. ביאור מאמר דצדקיהו. צדקיהו השיג שיש לו אחיזה

ביון, כדפירשתי (לעיל אות פ"א) שהיא [צרת] ביטול תורה. וזהו ארנבת. ומדרש רבה פרשת שמיני (פ"ג ס"ה), 'ואת הארנבת' (ויקרא יא, ו) זה יון. ואנחנו מושבעים ועומדים מהר סיני, ואין שבועה חלה על שבועה (נדריס ח א), וחשב בהיפוך כבוד ארנבת לקלון, אז יתבטל ממשלתו. ושבועתנו בקיום התורה תעמוד. ולא ידע אף שהיה לנבוכדנצר אחיזה בזה, מכל מקום היה בו גם כן אחיזה מה בתורה דהיינו תלמוד בבלי, למה נקראת בבלי, וזהו סוד ר'פאנו את בבלי ולא נרפתה' (ירמיה נא, ט). וקשה רישא אסיפא. אלא הכי פירושו, רפאנו אותה וקבלה קצת רפואה, אבל לא נרפתה לגמרי, כי 'במחשכים הושיבני' (איכה ג, ו), זה תלמוד בבלי (סנהדרין כד א) לרוב הגירסאות הקשות כו'. וגם לא נרפתה, כדאיתא בפרק חלק (שם צו ב) שהבאתי לעיל (אות פ"ד).

יד נב. י' שבו לארץ ידמו זקני בת ציון. אמר ר' אלעזר אל תהי פרשת נדריס קלה בעיניך, שעל ידי פרשת נדריס נהרגו סנהדרין גדולה של צדקיהו. לפי פשגלה יכניה, מנהו המלך נבוכדנצר על חמשה מלכים, הדא הוא דכתיב (ירמיה כו א) ושלחתם אל מלך אדום ואל מלך מואב ואל מלך בני עמון ואל מלך צר ואל מלך צידון ביד מלאכים הבאים ירושלים אל צדקיהו מלך יהודה. והנה עליל ונפיק בלי רשו. ויזמא חד עליל לגביה ואשכחיה דתליש בשר ארנבא ואכיל בשהוא חי. אמר ליה אשתבע לי דלית את מפרסם לי, ואשתבע ליה. ויבמה השביעו, ר' יוסי בר' חנינא אמר במזבח הפנימי. והוון חמשה מלכין תבין ומפרתין ליה בנבוכדנצר קדם צדקיהו, ואמרי עשו בעקבה שיכשל צדקיה ליה לא יאזא ליה מלכותא לנבוכדנצר, אלא לך יאזא מלכותא דאת מזרעו של דוד. אף הוא מפרתיה לנבוכדנצר ואמר אנא חמיתיה דהנה תליש בשר ארנבא ואכיל. שלחון מיד ואמרון ליה למלכא ההוא יהודא דהנה עליל ונפיק בלי רשו קדמך אמר לן אנא חמיתיה לנבוכדנצר דהנה תליש בשר ארנבא ואכיל, הדא הוא דכתיב (מ"ב כד כ) וימרד צדקיהו במלך בבל. מיד בא וישב בדפני של אנטוכיא, ויצאו סנהדרין גדולה לקראתו. פיון שראה אותם שהם פלם בני אדם של צורה, גזר והוציאו להם קתדראות והושיבן. אמר להם דרשו לי את התורה. מיד היו קורין פרשה ופרשה ומתרגמין אותה לפניו. וכיון שהגיעו לפרשת נדריס (כמדבר ל א) איש פי ידו נדר, אמר להון אי בעי למקדר ביה זכיל או לאו. אמרו לו ילך אצל חכם ומתיר לו את נדרו. אמר להם דומה אני שאתם התרתם לצדקיהו השבועה שנשבע לי. מיד גזר והורידן לארץ, הדא הוא דכתיב ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון. העלו עפר. התחילו מזכירין זכותו של אברהם, דכתיב (בראשית יח כז) ואנכי עפר ואפר. חגרו שקים. התחילו מזכירין זכותו של יעקב, דכתיב (שם לו לד) וישם שק במתניו. מה עשו להם, קשרו שערן בזנבי סוסייהם והיו מריצין אותם מירושלים ועד לוד, הדא הוא דכתיב הורידו לארץ ראשן בתולת ירושלים.